

Remissvar - Tiotandvård - ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård (SOU 2024:70)

Region Sörmland har erbjudits möjlighet att yttra sig över remissen Tiotandvård – ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård (SOU 2024:70). Folktandvården Sörmland AB har bidragit med underlag till remissvaret.

Sammanfattning

Region Sörmland konstaterar att betänkandet föreslår åtgärder som kan bidra till att det svenska tandvårdssystemet utvecklas mot en mer jämlik tandhälsa där resurserna i högre grad kommer att fördelas till de patienter som har det största behovet av tandvård. Det är något som Region Sörmland ser som positivt.

Region Sörmland har en farhåga att prisreglering av åtgärder inom tiotandvården kan ge ekonomiska begränsningar som minskar möjligheterna till exempelvis kompetensutveckling för tandvårdens personal. Detta skulle på sikt påverka den svenska tandvårdsmarknaden negativt ur flera synvinklar. Det är därför nödvändigt att vårdgivarna ges fullgoda ekonomiska förutsättningar genom att referenspriserna ses över och justeras så att möjlighet till kostnadstäckning finns.

Region Sörmland är positiva till införandet av kommuntypstillägg som är bundet till patienten oavsett var hen väljer att få sin vård utförd. Detta ger både ett ekonomiskt incitament för vårdgivare att etablera sig på lands- och glesbygd samt en valfrihet för patienter att söka tandvård där tillgången på behandlare är större.

Region Sörmland anser att det finns flera risker med att ta bort särreglerna för asylsökande och andra utländska medborgare som saknar nödvändiga tillstånd. Kostnaden för administration hos de myndigheter som hanterar dessa patienter förväntas öka och inkomsterna för vårdgivare fördröjs eller uteblir helt.

Region Sörmland ställer sig tveksam till att ta bort särreglerna eftersom detta kan leda till att individen av rädsla inte söker vård. Detta i sin tur kan leda till försämrad hälsa hos denna grupp vilket kan öka samhällets kostnader samtidigt som patientsäkerheten äventyras.

12. Utredningens förslag och bedömningar avseende ett förstärkt högkostnadsskydd

Region Sörmland ser positivt på att betänkandet eftersträvar en tydligare fördelning av tandvårdsstödet i de grupper där behovet är störst. Förslagen kring detta bör leda till att vården blir mer jämlik då fler patienter ges möjlighet att ta del.

Region Sörmland ser fördelar med att ersättningen fördelas till att behandla sjukdom, men ser också att det finns odontologiska risker med att inte låta förebyggande tandvård ingå i det utökade tandvårdsstödet. Om patienter avstår från förebyggande av sjukdom kommer behandlingsbehoven och kostnaderna öka inom tiotandvården. Detta blir framför allt tydligt vid ett generellt införande av tiotandvård eftersom detta förslag så tydligt prioriterar behandling av etablerad sjukdom gentemot munhälsostimulerande åtgärder.

12.2.1 Patienten ska betala 10 procent av referenspriset och priserna på tiotandvård regleras

Region Sörmland ser både positiva och negativa konsekvenser med detta förslag som utredningen belyser. Förslaget ger större möjligheter för fler att ta del av stödet då patientkostnaden minskar väsentligt. Detta borde resultera i en bättre munhälsa för fler i befolkningen, något som är viktigt för individens välbefinnande men även påverkar allmänhälsan i en positiv riktning.

Region Sörmland anser att det finns risker med en prisreglering och att det är viktigt att prisregleringen inom tiotandvården utformas på ett sätt som gör att den ekonomiska effekten inte ger en negativ påverkan på exempelvis kompetensutveckling inom tandvården.

Region Sörmland anser att referenspriserna bör ses över så att förutsättningarna att bedriva tandvård fortsatt ger möjlighet att kompetensförsörja, erbjuda nyexaminerade arbetslivserfarenhet och samtidigt bekosta metod och behandlingsutveckling.

Region Sörmland anser att det är viktigt att samtliga vårdgivare bidrar med kostnadsberäkningar och andra underlag så att TLV (Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket) har förutsättningar att ta fram en referensprislista som avspeglar tandvårdens faktiska kostnader så bra som möjligt.

Region Sörmland håller med betänkandet kring att hög subvention i kombination med fri prissättning kan tendera att bli vårddrivande och leda till överkonsumtion av tandvård, och att det därför är rimligt att patienten betalar en andel av den faktiska kostnaden.

För att ha så god samklang som möjlig med hälso- och sjukvården ser Region Sörmland 10 procent som en rimlig nivå.

Region Sörmland anser att ett breddinförande av tiotandvård tar bort incitamentet till Frisk tandvård något som vi inom regionerna värnar då den syftar till att arbeta med fokus på förebyggande insatser, medan förslaget ger kraftiga rabatter på sjukdomsbehandling och därmed påtagligt reducerar motiven för egenvård.

12.2.2 Ett kommutypstillägg ska ges för tiotandvård

Region Sörmland ser positivt på detta förslag då det ger möjlighet till högre ersättning för tandvård i landsbygd och glesbygdsområden där färre besök till tandvården görs idag på grund av kraftigt begränsad tillgång till tandvård.

Region Sörmland är positivt inställda till att kommutypstillägget betalas ut med hänsyn tagen till patientens hemkommun oavsett var patienten väljer att få vård. Det ger patienten valfrihet att söka vård på annan plats än i sin hemkommun. Patienten får möjlighet att söka sig till de områden där tillgången på tandvård är bättre.

Region Sörmland ser en möjlighet till att detta förslag kommer öka antalet tandläkare utanför storstadsregionerna förutsatt att man i dessa kommuner även ser över förbättringar i infrastrukturen som kan vara viktiga, exempelvis tillgång till barnomsorg, skola och sjukvård.

12.2.3 Tiotandvård ska omfatta tandvårdsbehandling av sjukdom och smärta, reparativ vård samt rehabiliterande och habiliterande vård med vissa begränsningar

Region Sörmland ser positivt på detta förslag då avsikten med reformen är att underlätta för sjuka patienter att uppnå frihet från smärta och sjukdom, förmåga att äta, tugga och tala utan större hinder samt ge ett utseendemässigt godtagbart resultat.

Region Sörmland anser att det är viktigt att stödet omfattar luckslutning till och med position 5 oavsett behandlingsval.

Region Sörmland håller med utredningen om att en risk för diagnosglidning finns och att stödet behöver utformas för att motverka detta.

Region Sörmland önskar att även förebyggande åtgärder framgent kan omfattas inom reformen.

12.2.4 Tiotandvård ska erbjudas personer från och med det år de fyller 67 år

Region Sörmland är positiva till att förslaget initialt implementeras för denna åldersgrupp då utredningen visar på att dessa patienter har sämre munhälsa samt att året efter pension minskar inkomsten. Reformen ger ersättning genom kombination av ålder och bristande munhälsa vilket ger på kort sikt den bästa möjligheten att fånga upp de patienter som har det största behovet av att behandla orala sjukdomar.

Region Sörmland håller med om att risk finns för att patienter skjuter upp vård tills rätt ålder uppnås och sjukdom riskerar att förvärras.

12.2.5 En munhälsoprofil bör på sikt ersätta ålder som kriterium för tiotandvård

Region Sörmland ser positivt på att man ser över möjligheten att införa en munhälsoprofil som kriterium för tiotandvård då det ger möjlighet att fördela tandvårdsstöd utefter vårdbehov i hela befolkningen.

Region Sörmland anser dock att det är viktigt att denna tas fram under noggrant övervägande så att munhälsoprofilen bygger på objektivitet i kombination med behandlarens professionella bedömningar, annars finns stora risker att ersättning betalas ut på felaktiga grunder.

Region Sörmland ser att det finns stora utmaningar med att ta fram ett bedömningsunderlag som inte leder till diagnosglidning och överkonsumtion av tandvård.

12.2.6 Tiotandvård bör införas stegvis

Region Sörmland ser positivt på att reformen inledningsvis införs på en begränsad grupp så att tandvården får tid att möta och gradvis anpassa arbetet vid en eventuell ökad efterfrågan på tandvård.

Region Sörmland instämmer i att eventuella beslut i ytterligare steg kräver noggrann uppföljning och utvärdering.

12.2.8 TLV ska ges i uppdrag att följa upp och utvärdera konsekvenser och effekter av reformen

Region Sörmland ser positivt på att utvärdering av reformens effekter analyseras och följs upp i flera steg i samverkan med andra myndigheter innan en eventuell utökning av reformen sker generellt i alla åldersgrupper.

12.2.9 Socialstyrelsen ska ges i uppdrag att följa upp reformen med avseende på munhälsa

Region Sörmland ser positivt på att reformens effekter på munhälsan följs upp inom reformen men även effekterna på munhälsan hos övrig befolkning för att analysera eventuella undanträngningseffekter.

12.3. Försäkringskassan och TLV ska ges i uppdrag att förbereda införandet av reformen tiotandvård

Region Sörmland håller med utredningen om att uppdraget för att förbereda införandet av tiotandvård ska ligga hos ovan nämnda myndigheter. Det är viktigt att TLV och Försäkringskassan tillförs tillräckliga resurser så att det är möjligt att hålla tidsplanen.

13 Anpassningar i övriga delar av det statliga tandvårdsstödet – förslag och bedömningar

13.1.1 Giltighetsperioden för ATB förlängs till tre år och övre åldersgränsen för förhöjt ATB höjs till 67 år

Region Sörmland konstaterar att dessa åtgärder möjliggör för fler att komma på regelbundna undersökningar vilket på sikt är bra för munhälsan i hela landet, och håller med utredningen om att detta kan få till effekt att undersökningsintervallen glesas ut och frigör resurser till vård för patienter med ett konstaterat vårdbehov. Patienten har valfrihet att använda dessa bidrag till annan vård.

13.1.2 STB höjs och kan sparas under 12 månader

Region Sörmland ser positivt på att STB höjs och kan nyttjas under längre tid då de som är berättigade till STB har ett större vårdbehov och nu får ett förbättrat ekonomiskt stöd till sin tandvård.

Den förlängda giltighetstiden skapar en bättre flexibilitet i vårdplaneringen. Region Sörmland vill uppmärksamma regeringen på frågan hur kompetensförsörjningen ska tillgodoses om mängden förebyggande åtgärder för dessa grupper ökar kraftigt samtidigt som sjukdomsbehandling ska

utföras inom tiotandvården. Redan idag finns det utmaningar med bemanning av bland annat tandhygienister.

13.1.3 Ökad kontroll av inrapporterad vård och behandling

Region Sörmland ställer sig bakom betänkandets förslag om ökad kontroll av inrapporterad vård och behandling för att minska risken för felaktigheter som kan öka då vården prisregleras. En risk för ökad administration hos vårdgivaren föreligger dock.

13.1.4 Skyldighet att ta emot patienter och prioritera patienter efter behov

Region Sörmland delar utredningens slutsats men anser att förslaget behöver utvecklas och förtydligas med avseende på hur kontrollen av vårdgivare som nekar vård till denna grupp ska genomföras samt vad konsekvensen blir om vårdgivare ej lever upp till detta krav.

13.1.5 Patienten ska ges information om utförd tandvård och till vårdgivaren lämnad tandvårdsersättning

Region Sörmland ställer sig positiv till att patienten informeras om utförd tandvård och vilken tandvårdsersättning som vårdgivaren erhållit.

Region Sörmland anser att det är en fördel att patienten ges tillgång till sina egna uppgifter hos Försäkringskassan och att patienten ska kunna förhandspröva sin rätt till STB direkt hos Försäkringskassan.

13.1.6 Beloppsgränser och ersättningsnivåer för generellt skydd mot höga kostnader ska bestämmas av regeringen och indexering bör övervägas

Region Sörmland står bakom förslaget att beloppsgränser och ersättningsnivåer för generellt skydd ska bestämmas av regeringen och anser att indexering bör övervägas för att säkerställa att patienten har en egen nivå av grundfinansiering.

13.1.7 Vårdgivarpriset för viss åtgärd ska innehålla alla kostnader för vald behandlingsmetod och material

Region Sörmland ser tanken som korrekt men anser att förslaget behöver utvecklas och att utredningen specificerar vilken lägstanivå som är rimligt gällande material i exempelvis kronor och proteser.

Region Sörmland anser att man i ovanstående också bör ta hänsyn till vad som anses vara mest väfnadsvänligt.

Region Sörmland önskar också att förtydligande kring om det inom tiotandvården ska vara möjligt för patienten att betala merkostnaden för andra material utöver det som utredningen beslutar ska ingå om patienten av olika skäl vill ha det.

13.1.8 Försäkringskassan ska ges utökade förutsättningar att avansluta vårdgivare

Region Sörmland håller med utredningen i detta förslag.

13.1.9 Anslag för tandvårdsförmåner ska delas upp.

Region Sörmland ser positivt på detta förslag.

14. Särregler för tandvård för asylsökande och för medborgare i tredje land som saknar nödvändiga tillstånd – förslag och bedömningar

14.2.1 Asylsökande och vissa utlänningar som hålls i förvar ska betala ett skäligt belopp i efterhand

Region Sörmland bedömer sannolikheten att asylsökande har ekonomiska förutsättningar att ersätta migrationsverket för sina tandvårdskostnader som så pass låg att förslaget negativa konsekvenser som ökad administration, förlängd handläggningstid och osäkra fordringar överväger mot eventuella fördelar.

Region Sörmland anser också att eftersom definitionen vård som inte kan anstå är oklar finns det en risk att given vård kan ifrågasättas. Detta kan leda till osäkra fordringar för Folktandvården och regionen samt fördröja utbetalningar av ersättning.

Region Sörmland håller med utredningen om att det finns en risk att individerna drar sig för att söka vård och att detta i värsta fall kan försämra deras allmänna hälsa med ökade tandvårds- och sjukvårdskostnader över tid som följd.

Region Sörmland ser inte att införandet av ett system som kan bli både dyrare och mer patientosäkert än det som finns idag är lämpligt varken ur hälso- eller samhällsekonomiska perspektiv.

Region Sörmland avråder därför från förslaget att asylsökande och vissa utländska medborgare som hålls i förvar ska betala ett skäligt belopp i efterhand.

14.2.2 Avgifter för asylsökande med flera vars rätt till ekonomiskt bistånd från Migrationsverket har upphört

Region Sörmland ser en stor risk att dessa patienter undviker att söka hjälp hos sociala myndigheter av rädsla, vilket utgör en hälsorisk för individen.

Region Sörmland anser också att risken för osäkra fordringar och således uteblivna inkomster är stor då sista handansvaret gör att Folk tandvården precis som nu, ska erbjuda patienter akut tandvård även om de inte har ekonomi för behandling.

Region Sörmland anser att detta i praktiken kommer att innebära att kostnaderna hamnar på Folk tandvården.

Region Sörmland ställer sig frågande till att ersättningen överförs till kommunerna eftersom dessa sannolikt får en ringa kostnad.

14.2.3 Avgifter för tandvård för vissa utlänningar som saknar nödvändiga tillstånd

Region Sörmland ser en stor risk att dessa patienter undviker att söka hjälp hos sociala myndigheter av rädsla, vilket utgör en hälsorisk för individen.

Region Sörmland anser också att risken för osäkra fordringar och således uteblivna inkomster är stor då sista handansvaret gör att Folk tandvården precis som nu, ska erbjuda patienter akut tandvård även om de inte har ekonomi för behandling.

Region Sörmland anser att detta i praktiken kommer att innebära att kostnaderna hamnar på Folk tandvården.

Region Sörmland ställer sig frågande till att ersättningen överförs till kommunerna eftersom dessa sannolikt får en ringa kostnad.

Region Sörmland anser att förslaget att ta bort särreglerna för asylsökande kommer att drabba regionerna ekonomiskt då vi enligt lag har skyldighet att ge vård som inte kan anstå samt har ett sista handsansvar.

Förslaget kommer även att öka administrationen och kostnaderna för kommunerna genom att utländska medborgare som saknar nödvändiga tillstånd ska vända sig till socialtjänsten. Dessa kostnader bör kompenseras till kommuner och regioner enligt finansieringsprincipen.

15. Kostnadsberäkningar och övriga konsekvenser

Region Sörmland ser svagheter i beräkningsunderlagen. De ekonomiska underlag som finns för att beräkna kostnader för det statliga selektiva tandvårdsstödet är osäkra. Att ersätta delar av den fria prissättningen med prisreglering har erfarenhetsmässigt visat sig leda till viss underfinansiering. Region Sörmland ifrågasätter därför om modellen med prisreglering på delar av tandvården är en långsiktigt hållbar strategi.

Referenspriserna motsvarar inte marknadspris på ett flertal åtgärder och blir därför i sin nuvarande utformning svåra att använda som underlag för att beräkna ersättning för åtgärder inom tandhälsoplanen.

15.5.2 Ekonomiska konsekvenser för Folktandvården

Region Sörmland anser att förslaget tar bort incitamentet för frisktandvård något som idag är unikt hos oss.

Region Sörmland anser att förändringarna i tandvård för asylsökande har flera negativa konsekvenser för Folktandvården bland annat i form av osäkra fordringar.

En ökad efterfrågan på vård i tiotandvården kan bidra till undanträngningseffekter för övriga grupper.

16. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

16.1. Ikraftträdande

Region Sörmland anser att ikraftträdande är rimligt 1 juli 2026 för att minska riskerna för en alltför stor mängd uppskjuten vård.

Region Sörmland anser att det är angeläget att FK får tillräckliga resurser för nödvändig programutveckling så att ikraftträdande ej försenas.

16.2.1 Förslaget om tiotandvård samt övriga anpassningar

Region Sörmland ser positivt på att påbörjade åtgärder inom det generella tandvårdsstödet kan avslutas inom ramen för tiotandvård som en övergångsregel.

Region Sörmland är positiva till övergångsreglerna som ska gälla för ATB för patienter födda 1959 och 1960.

Region Sörmland ställer sig tveksamma till övergångsreglerna för STB då de känns otydliga och svåra att tillämpa i verksamheten (kommunikativt och strategiskt).

16.2.2 Förslaget om borttagande av ekonomiska särregler för asylsökande och för vissa utlänningar som saknar nödvändiga tillstånd

Region Sörmland med hänvisning till tidigare yttrande om sakförslagen stödjer inte denna övergångsregel.

17. Författningskommentar

Region Sörmland tillstyrker de lagändringar som krävs i de delar de besvarats i detta remissvar.

REGION SÖRMLAND

Christoffer Öqvist (M)
Regionstyrelsens ordförande

Magnus Johansson
Regiondirektör